

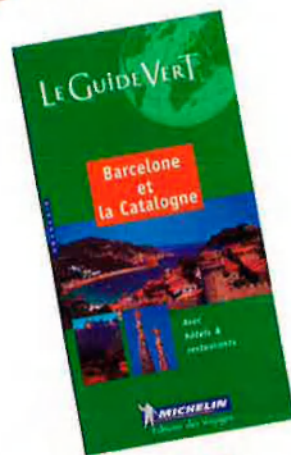
“Són bojos, els de la Catalogne”

Els francesos posen l'accent en la gastronomia i en una potser sobreestimada vitalitat cultural del país. De totes maneres, no s'entreenen gaire a donar explicacions sobre la normalització lingüística i administrativa: El lector pot acabar amb la sensació que visita un país amb una certa esquizofrènia. Efectivament: “Són bojos, els de la Catalogne!”

Catalunya. Aquest topònim significa dues coses per a qualsevol francès. D'entrada, una petita regió històrica, amb capital a Perpinyà, que veuen aparèixer en els mapes del temps amb un sol al damunt mentre a París fa mesos que cau aquella pluja desesperant que acaba amb el sentit de l'humor de qualsevol persona. Aquesta Catalunya té una perllongació natural cap al sud, amb capital a Barcelona, on els francesos s'imaginin un sol encara més definitiu i on els catàlegs de les agències afegeixen les nits de festa pròpies de la hispanitat dels seus pintorescos habitants. Les Illes Balears o el País Valencià són altres destins turístics que un francès mitjà ja relaciona directament amb l'Espanya espanyola, aquella rotunda i sense matisos.

En qualsevol cas, Catalunya és prou a prop i té personalitat suficient perquè es puguin trobar amb facilitat guies específiques a llibreries o grans magatzems. Algunes fan referència, conjuntament, a la Catalunya Nord i la del sud (Catalogne française et espagnole, Hachette) i altres es limiten a les quatre províncies espanyoles, tot i que, en algun cas, remetent el viatger a mapes que comprenen Catalunya, Balears i Aragó (Barcelone et Catalogne, Michelin).

El primer que sol llegir el viatger francès té a veure amb la diferència, i aquesta diferència té a veure amb la història i, sobre tot, amb l'idioma: “Després de la mort de Franco, el 1975, s'ha concedit una certa autonomia a Catalunya. Les noves generacions fan els seus estudis en català, la llengua que acostumen a utilitzar a les seves cases. Els catalans acostumen a expressar obertament el seu orgull de pertànyer a un poble de grans navegants, artistes, industrials de primera línia i... excel·lents cui-

ners." Però, és clar, aquest caràcter té conseqüències, de les quals cal advertir qualsevol parisenc despistat: "Els cartells indicadors estan escrits en català, una llengua que, si bé es pròxima a l'espanyol, n'és totalment diferent. Les plaques se dissenyen platjas (sic); bonjour, bon dia; s'il vous plaît se tradueix per si us plau, et bienvenue par benvinguts." Els advertiments continuen amb la precaució de fer notar que, quan s'entra a Catalunya, l'Ebro es diu Ebre i que els comtes catalans es deien Joan o Jaume en comptes de Juan o Jaime. Totes les precaucions són poques per al lector de la prestigiosa editorial Gallimard (Le grand guide de la Catalogne).

Crida l'atenció, també, la divisió administrativa que es regeix per diputacions i consells comarcals. La solució a aquesta esquizofrènia passa per fer notar que l'una és la divisió territorial de l'estat i l'altra la de la Generalitat. No es poden donar més explicacions sense treure espai a les "platjas" i no s'hi entenen. Estan bojos, aquests catalans/espanyols.

On sí que hi ha esforç explicatiu és en la gastronomia. Algunes receptes:

—Simple però indissociable del poble català, el pa amb tomàquet (llesca de pa coberta de tomàquet i amanit amb oli d'oliva i sal), que es consumeix acompanyat de pernil o de qualsevol altre producte de xarcuteria i, fins i tot, amb una truita.

—Molt apropiat per als dies de fred, aquest plat, un dels més típics de Catalunya, és un pot-au-feu que barreja verdures amb abundància, porc, vedella i gallina. El brou constitueix l'escudella pròpiament dita i se serveix amb el caldo de galets, una mena de pasta en forma de caragol que s'utilitza sovint en els potatges.

Un altre centre d'interès per als visitants són les tradicions locals, un reclam pel qual se senten especialment atrets els francesos, acostumats a convertir qualsevol fet cultural/lingüístic/antropològic en una atracció turística sense —Mon Dieu!— cap mena de conseqüència política. Aquí, dels catalans interessen festes com la de Sant Jordi, la Patum de Berga, la nit de Sant Joan o els carnivals més assenyalats. I, què fan els catalans que calgui veure? Doncs ballen sardanes ("practicada per tothom i no només per grups

folclòrics", diuen) i, el millor de tot, munten castells humans: "La seva vitalitat és impressionant. Aquests castells humans, que poden elevar-se fins a nou pisos, són coronats per la salutació d'un nen, l'anxaneta. Suportats per un grup sòlid, aquestes bastides vivents rivalitzen en agilitat per realitzar els exercicis més difícils, sempre acompanyats per instruments tradicionals."

I una curiositat que no ha passat per alt. Després de descriure la Fira de Santa Llúcia els redactors de l'editorial Hachette descriuen impressionats la presència d'un català inesperat: "Sorprèn la presència del caganer, una figura típica catalana d'un pastor en el moment de fer les seves necessitats: se suposa que està adobant la terra, i simbolitza així la fertilitat." Voilà.

Això és el que són els catalans. Però, en aquest cas, també cal aclarir el que no són. Anem a pams: "Sabia vostè que, a un català, no li agraden ni la corrida ni les castanyoles? Ho sento, però alguns clics espanyols no funcionen. Vostè comprovarà que a Catalunya no volen confondre's amb els castellans i menys encara amb els andalusos. Toros i flamenco no són mai al programa dels festes. Aquí prefereixen anar a buscar bolets o ballar la sardana." Potser per això, els turistes francesos han de saber el que s'explica més avall: "Els catalans són bastant mal considerats pels altres espanyols. Els consideren esquerps i tan excessivament treballadors que no saben aturar-se per la siesta (...) Els catalans, doncs, dormen poc i naveguen alegrement en aquest univers de pencaires." No queda clar si això és bo o dolent. Però que se sàpiga.

Anècdotes a banda, val a dir que, en general, les guies són una bona orientació per a un turista que estigui disposat a allunyar-se uns quilòmetres de la platja. A vegades, fins i tot exageren la vitalitat real de la cultura catalana i, sempre, l'extensió social de l'ús de l'idioma. En qualsevol cas, un consell: si coincideix amb un turista francès no li digueu que no sabeu ballar sardanes. Correu el risc que us assenyalí alguna pàgina de qualsevol guia editada a París.

Salvador Cot

Les guies franceses a vegades fins i tot exageren la vitalitat real de la cultura catalana, i, sempre, de l'ús de l'idioma